

Reactie op de internetconsultatie m.b.t. het wetsvoorstel toezicht informeel onderwijs

MissieNederland - koepelorganisatie van christelijke organisaties en geloofsgemeenschappen en vertegenwoordiger van een beweging van evangelicale christenen - gelooft in de kracht van het informeel onderwijs dat op talloze jeugdverenigingen, scoutinggroepen, catechesegroepen, zondagscholen en kinderclubs wordt gegeven.

Het zijn waardevolle plekken waar kinderen en jongeren in een veilige, sociale omgeving leren wortelen in de eigen traditie, om van daaruit vervolgens open en respectvol met beide benen in de samenleving te staan. Bij MissieNederland zijn een honderdtal organisaties en honderden kerken en nog eens honderden individuele leden aangesloten. Daarnaast vertegenwoordigen wij ook enkele evangelische scholen. Veel van de organisaties die wij vertegenwoordigen, organiseren zelf informeel onderwijs of ontwikkelen materialen en trainingen voor informeel onderwijs. Het wetsvoorstel Toezicht informeel onderwijs doet de kracht en de waarde van dit jeugdwerk onvoldoende recht. Sterker nog, het schaadt grond- en mensenrechten en vergroot het wantrouwen in de samenleving.

Bloei

Als christenen willen wij ons in navolging van Jezus Christus inzetten voor de bloei van de samenleving. Het informeel onderwijs is van onschatbare waarde voor onze samenleving en moet juist alle ruimte krijgen. MissieNederland is al twee jaar in gesprek met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en andere organisaties over de beleidsagenda informeel onderwijs. Het wetsvoorstel Toezicht informeel onderwijs zoals dat is opgesteld door Mariëlle Paul, staatssecretaris Funderend Onderwijs en Emancipatie, is wat ons betreft niet alleen onwenselijk maar zelfs schadelijk. We geven vier belangrijke redenen.

1. Informeel onderwijs is onmisbaar voor een gezonde samenleving

Informeel onderwijs betreft niet alleen kinderen en jongeren, maar ook miljoenen vrijwilligers, ouders, grootouders en andere betrokkenen. Het bouwt relaties op tussen leeftijdsgenoten onderling en tussen de verschillende generaties. Het verbindt buurt-, dorps- en stadsgenoten. Deze plekken zijn ontzettend belangrijk voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden, zelfbewustzijn, een eigen identiteit en het vormgeven en ervaren van zingeving.

Het zijn plekken waar je leert je stevig te wortelen in je eigen traditie, waardoor je vervolgens met beide benen in de samenleving kunt staan: open, dialogisch en respectvol. Doordat je stevig verbonden bent met je eigen traditie kun je bruggen slaan naar mensen die anders in het leven staan. Het informeel onderwijs is voor veel

kinderen en jongeren in Nederland een essentieel onderdeel van waaruit zij in onze samenleving leren functioneren. Natuurlijk moet dit binnen de kaders en grenzen van onze rechtstaat gebeuren, met respect voor mensen die andere overtuigingen hebben. Informeel onderwijs, zoals dat in geloofsgemeenschappen en het jeugdwerk in onze kerken plaatsvindt, biedt die vormende plek.

Juist in deze tijd waarin veel jonge mensen vastlopen, blijkt keer op keer uit onderzoek dat contacten tussen generaties en gesprekken over geloof en zingeving van onmisbare waarde zijn voor het welzijn van kinderen en jongeren. Dit is ook waarom vanuit andere ministeries en overheidsorganen het informeel onderwijs juist wordt benoemd als essentieel onderdeel van de pedagogische basis.

2. Een benadering van informeel onderwijs vanuit zorg en achterdocht is schadelijk voor onze samenleving

Een samenleving gedijt bij een basis van respect en vertrouwen, mét heldere wettelijke kaders waarbinnen iedereen geacht wordt te blijven. Een samenleving waar diverse groepen binnen die kaders vorm kunnen geven aan de vorming van kinderen en jongeren. In Nederland bloeit het jeugdwerk vanwege deze vrijheid, het vertrouwen en een doorgaans positieve houding vanuit de overheid. Het is niet gebaat bij onnodige inspecties of bij opgelegde professionalisering.

Natuurlijk is het logisch dat uitwassen in het informeel onderwijs goed in de gaten worden gehouden en worden aangepakt. Er zijn terechte zorgen dat jonge mensen geïsoleerd worden, ondemocratische ideeën aanleren of worden aangezet tot haat en discriminatie. In plaats van zich alleen te richten op deze uitwassen in het informeel onderwijs raakt deze wet al het informeel onderwijs, van de scouting tot en met de jeugdvereniging. Daarmee wordt gekozen voor een benadering van het informeel onderwijs vanuit angst, zorgen en achterdocht. Dit voedt een cultuur van wantrouwen. Een sentiment dat onvruchtbaar en schadelijk is voor onze samenleving.

Dit wantrouwen is op meerdere manieren schadelijk. Het kan ervoor zorgen dat ouders hun kinderen niet meer durven toe te vertrouwen aan de groepen die informeel onderwijs bieden. Het kan ook zorgen voor wantrouwen richting een controlerende overheid.

3. Laat informeel onderwijs informeel blijven: dat is een kracht

In de beleidsagenda Informeel onderwijs, waar dit wetsvoorstel bij hoort, wil staatssecretaris Paul de kwaliteit en veiligheid van het informeel onderwijs verbeteren. Het voorstel om de Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) verplicht te stellen, juichen we toe. En natuurlijk is het belangrijk dat christelijke organisaties en geloofsgemeenschappen blijven werken aan veilige plekken voor jonge mensen. We moedigen onze achterban ook daartoe aan. Als MissieNederland bieden we daarom diverse materialen en projecten aan onze achterban aan om te investeren in de kwaliteit

van het jeugdwerk en de veiligheid van jeugdwerk. We geloven dat kaders en richtlijnen belangrijk zijn voor het opbloeien van goed jeugdwerk.

Goede kaders en richtlijnen zijn echter iets anders dan de formalisering van het informeel onderwijs waar de wet op aanstuurt. Juist het informele karakter is wat eigen is aan opvoeding in het algemeen en aan informeel onderwijs in het bijzonder. Door verschillende opvoeders - ouders, vrijwilligers, opa's en oma's - worden kinderen binnen hun vertrouwde kring gevormd. Vaak zetten zij daar vervolgens zélf hun eerste stappen in het leiden van anderen. Met vallen en opstaan kunnen ook jonge mensen op deze manier leren wie zij zijn, hoe zij zich verhouden tot anderen en tot de samenleving. Informeel onderwijs vormt zo een prachtige oefenplek om je zonder prestatiedruk te kunnen ontwikkelen. Het jeugdwerk is op deze manier een plek waar je fouten kan en mag maken, waar je wordt bijgestuurd en waar je op een organische manier leert mens te zijn in deze tijd.

4. Dit wetsvoorstel schaadt de grondrechten

Het wetsvoorstel Toezicht informeel onderwijs raakt aan grondrechten, zoals de vrijheid om te verenigen en de vrijheid van godsdienst. MissieNederland is van mening dat deze wet de grondrechten ondergraaft.

In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel staat: *'Ook informeel onderwijs over leerstelligheden die een rechtstreekse uitdrukking vormen van een binnen de betreffende religieuze stroming redelijk gangbare geloofsopvatting blijven toegestaan (bijvoorbeeld over de wijze waarop geslacht invloed heeft op de benoembaarheid in religieuze functies)'*. Volgens dit wetsvoorstel wordt het de taak van de onderwijsinspectie om signalen over informeel onderwijs te gaan beoordelen. Het is ons inziens echter niet de taak van de onderwijsinspectie om te bepalen wat 'gangbare' geloofsopvattingen zijn. Als het gaat om discriminatie, racisme of terrorisme, hebben we in Nederland gelukkig stevige kaders. Daar heeft iedere instelling of organisatie - formeel of informeel - zich al aan te houden.

In Nederland moeten we juist de diversiteit van tradities en geloofsovertuigingen koesteren en beschermen. Een overheid mag niet bepalen wat iemand wel of niet gelooft. We hebben de vrijheid om kinderen en jongeren te onderwijzen over het christelijk geloof. Dat onderwijsinspecteurs zich als toezichthouders op informeel onderwijs richten en zelf moeten bepalen wat wel of niet 'gangbaar' zou zijn, is zeer onwenselijk!

5. Dit wetsvoorstel ondermijnt de belangrijke taak van de onderwijsinspectie in het funderend onderwijs

Iedere leerling in Nederland heeft recht op goed funderend onderwijs. Dit wordt gewaarborgd door de onderwijsinspectie. Hiertoe voert de onderwijsinspectie toezicht uit op individuele scholen en op het stelsel als geheel. Voor scholen is een goede relatie

met de onderwijsinspectie van belang. Dit helpt hen om goed te sturen op de onderwijskwaliteit. MissieNederland vertegenwoordigd naast individuele deelnemers, kerkgenootschappen, kerken en diverse organisaties ook scholen. Wij zijn van mening dat het van belang is voor de goede relatie tussen onderwijsinspectie en scholen dat de onderwijsinspectie zich bij de taak houdt die zij nu heeft: het waarborgen van de onderwijskwaliteit bij het funderend onderwijs. Met het wetsvoorstel Toezicht Informeel Onderwijs krijgt de onderwijsinspectie er een grote taak bij. Een taak die helemaal niet past bij de huidige opdracht. Veel onderwijsmensen zijn zelf direct (als leidinggevenden, bestuursleden of middels andere vrijwillige functies) of indirect (middels hun kinderen) betrokken bij informeel onderwijs als de scouting, sportclubs of het kerkelijk jeugdwerk. De rol die de onderwijsinspectie volgens dit wetsvoorstel zou krijgen is niet alleen erg onwenselijk omdat ze dan moet gaan oordelen wat wel of niet gangbaar is in een bepaalde geloofsrichting, zoals we al noemden. Maar daarnaast ook omdat het wantrouwen kan oproepen bij werknemers in het onderwijs die ook betrokken zijn bij informeel onderwijs. Het wetsvoorstel kan op die manier de onmisbare taak van de onderwijsinspectie, namelijk het waarborgen van de onderwijskwaliteit, onder druk zetten. Het vertrouwen dat door scholen en leerkrachten wordt gesteld in de onderwijsinspectie kan in de knel komen als de inspectie er opeens een haar wezensvreemde taak bij krijgt.

Van tafel

Als MissieNederland pleiten we ervoor dat dit wetsvoorstel van tafel gaat. Een positieve stimulans van veiligheid en heldere kaders vinden wij meer dan voldoende. Het is vanzelfsprekend goed dat als er plekken zijn binnen het informeel onderwijs waar de democratie actief wordt ondermijnd of bedreigd dat daar wordt ingegrepen. In het overgrote deel van het informeel onderwijs is dit niet het geval. Wat ons betreft is het met dit wetsvoorstel als met schieten met een kanon op een mug: het is buiten proportioneel en draagt niet bij aan een goede positieve plek van informeel onderwijs in de samenleving.